

"اقبال و تاریخچه تمایلات تحقیقی: بررسی سهم گروه‌های فارسی دانشگاه‌های پاکستان (۱۹۴۷-۲۰۲۰)"

چکیده:

علامه محمد اقبال، شاعر ملی پاکستان، فیلسوف مشرق زمین، یک شخصیت برجسته جهان بشمار می‌رود. محققان سراسر جهان به ویژه پاکستان، هند، ایران، افغانستان و تاجکستان و غیره تحقیقات زیادی به صورت کتاب‌ها، مقاله‌ها، سخنرانی‌ها و پایان نامه‌های تحصیلی برای کسب فیض افکار این شاعر تحصیلکرده عالی و پژوهشگر به عمل آورده‌اند. این پایان نامه دوره دانشجویی بعنوان: "اقبال و تاریخچه تمایلات تحقیقی: بررسی سهم گروه‌های فارسی دانشگاه‌های پاکستان (۱۹۴۷-۲۰۲۰)" یک نوع تحقیق در تحقیق است که به روش مطالعه مقیاسی با چارچوب یورک بطور سیستماتیک فعالیت‌های علمی و تحقیقی موجود بصورت مقالات تحقیقی، پایان نامه‌های درسی، مقالات کنفرانس، کتاب‌ها و پروژه‌های علمی که توسط این بخشها در موضوع اقبالشناسی انجام شده، مورد بحث و بررسی قرار داده است. هدف این بررسی اذعان سابقه تحقیق، شناخت خلاهایی تحقیقی و پیشنهاد تحقیقات برای پژوهش آینده در زمینه اقبال شناسی می‌باشد.

این پایان نامه مشتمل بر چهار باب است. باب اول دارای دو فصل است و به علاوه معرفی مختصر احوال و آثار و افکار اقبال، سهم او در میدان پژوهش را بیان می‌کند. باب دوم مشتمل بر شش فصل است در این باب ۱۱ گروه فارسی در دانشگاه‌های شناخته شده کمیسیون آموزش عالی (ایچ ای سی) پاکستان، معرفی شده است و نیز مشتمل بر بررسی در پایان نامه‌های برنامه‌های تحصیلی، مقالات پژوهشی، کتاب‌های تحقیقاتی، پروژه‌های تحقیقاتی ملی و بین المللی و دست‌آوردی‌های سمینارها و کنفرانس‌ها برای ترویج اقبال شناسی است. باب سوم اذعان مساعی اقبال شناسان برجسته بخش‌های فارسی دانشگاه‌های پاکستان و در باب چهارم آینده تحقیق در زمینه اقبال شناسی بیان شده است.

این پژوهش هم کیفی و هم کمی است. طبق داده بدست آمده بطور کلی در ۷۳ سال گذشته ۱۹۴۷ تا ۲۰۲۰م در گروه‌های فارسی دانشگاه‌های پاکستان ۳۳ پایان نامه تحصیلی، (۱۶ کارشناسی ارشد، ۱۳ دانشجویی، ۴ دکتری)، ۱۲۲ مقالات علمی و ۳۸ کتاب در زمینه اقبال شناسی نوشته شده است. بیشتر پژوهش در آثار شعر فارسی اقبال بعمل آمده است. تاثیر زبان فارسی و فرهنگ کشورهای زبان فارسی در آثار منثور (اردو و انگلیسی) و بررسی افکار اقبال از دیدگاه مسائل جهان امروزی به ویژه آرمانهای توسعه پایدار ملل متحد هنوز تشنه تحقیق است.